

Animals destructors de lleis

Ricard Salvat

NOVEL·LA

Meteorα

Ricard Salvat

Animals destructors de lleis

Sinopsi, nota biogràfica de l'autor
i fragment de la novel·la

Meteorα

© Ricard Salvat i Ferré, 2009

© de l'edició, Editorial Meteora, SL
Gran Via de les Corts Catalanes, 794, ent. 1a.

08013 Barcelona

Tel. 93 265 56 54 Fax 93 265 11 16

www.editorialmeteora.cat

contacte@editorialmeteora.com

LLIBRE DISTRIBUÏT PER

FI-REX 21

Tel. 93 635 41 20

PVP 19,00 €

Animals destructors de lleis

SINOPSI

Durant la dècada de 1950, un jove català anomenat Sandre viu de dispesa en una ciutat alemanya a casa d'un matrimoni jove, Inge i Volker. Sandre es paga la universitat treballant en una fàbrica on coneix obrers immigrants com ell; són els anys del "miracle alemany". L'amistat de Sandre amb grups diferents de jovent alemany i estranger, el temor d'una Guerra Freda que destruiria definitivament el món i la percepció d'una societat molt més lliure que la que ell ha conegut a Catalunya són els eixos narratius que ens situen en una Europa que vol oblidar l'horror del seu passat més recent i malda per reconstruir-se completament.

Aquesta novel·la de Ricard Salvat va ser l'obra guanyadora del Premi Joanot Martorell (antic Premi Sant Jordi) de l'any 1959. La present edició commemora el 50è aniversari de l'atorgament d'aquell importantíssim guardó de les lletres catalanes, el jurat del qual va ser format per Carles Soldevila, Salvador Espriu, Joan Fuster, Rafael Tasis i Maria Aurèlia Capmany.

Una ciutat alemanya que vol sortir de la destrucció causada per la bogeria del nazisme és l'escenari de la novel·la de Ricard Salvat.

Animals destructors de lleis

NOTA BIOGRÀFICA DE L'AUTOR

Ricard Salvat i Ferré (Tortosa, 1934-Barcelona, 2009) va ser escriptor, director teatral i catedràtic universitari d'Arts Escèniques. Llicenciat en filosofia per la Universitat de Barcelona, de ben jove va començar a interessar-se pel teatre. Considerat una figura clau en la renovació de les arts escèniques a Catalunya, va dirigir prop de dues-centes obres entre les quals l'autor destacava *Primera història d'Esther* i *Ronda de mort a Sinera*, de Salvador Espriu, i *La tragèdia de l'home*, d'Imre Madách. Salvat també va dur a escena, entre molts d'altres, autors com Eurípides, Shakespeare, Goethe, Wagner, Brecht, Sartre, Valle-Inclán, García Lorca, Alberti, Buero Vallejo, Guimerà, Víctor Català i Rodoreda.

Com a escriptor, el 1959, amb *Animals destructors de lleis*, va guanyar el Premi Joanot Martorell, que l'any següent ja prendria el nom de Sant Jordi.

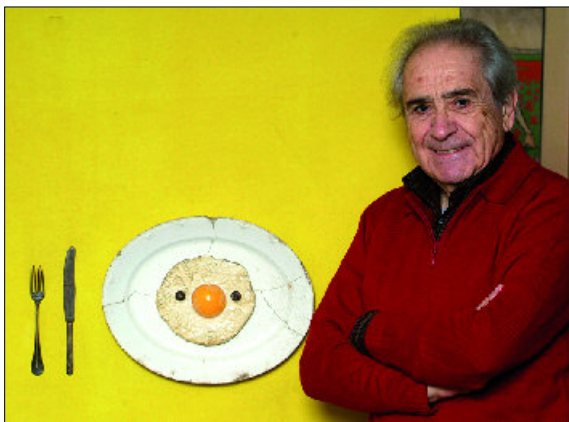
El 1960 va fundar l'Escola d'Art Dramàtic Adrià Gual i, el 1975, l'Escola d'Estudis Artístics de l'Hospitalet de Llobregat. Fou di-

rector del Festival Internacional de Teatre de Sitges (1977-1986), del Festival Internacional de Teatre de Tortosa 'EntreCultures' (2004-2006) i des de 1993 fins a la seva mort va ser president de l'Associació d'Investigació i Experimentació Teatral (AIET).

Entre altres distincions, Ricard Salvat va rebre la Creu de Sant Jordi (1996), el Premi Nacional de Teatre (1999), la Medalla d'Or al Mèrit Artístic de la Ciutat de Barcelona (2003) i recentment els Premis Butaca (2008) i Arlequí (2009).

• • •

© Pilar Aymerich (febrer 2009)

Animals destructors de lleis

(fragment)

I

Li semblà que l'escala era tan freda i inhospitalària com de costum, potser perquè també ara la trobava, com sempre, neta. La va pujar a poc a poc, amb una lentitud exagerada. Tenia por de trobar-se amb Inge, que ella ja fos dalt al pis. Això comportaria haver-li de donar conversa i haver d'estar amb ella durant uns minuts, potser unes hores, unes hores que li semblarien buides. N'estava segur. No sabia mai què dir quan ella era al seu davant; més ben dit, sí que ho sabia, però no s'atrevia a dir el que se li acudia. Pensava, pensava molt, se li disparava la màquina de pensar, en tornar a casa; semblava com si es volgués refer d'aque-

lla mena d'embrutiment desesperançat que era la seva feina a la fàbrica. Però, quan era hora de traduir aquell endiablut garbuix de pensaments que li bullien dintre, no ho sabia fer. Ella el cohibia. Ho trobava estrany, mai no havia estat tímid i mai no havia sentit aquell desassossec incòmode enfront d'una dona. S'havia preguntat si n'estava enamorat. No sabia què era estar enamorat, mai no n'havia estat, i l'omplia de dubtes aquella mena de sentiment rar i desconegut que ella li inspirava. Per què no sabia dir res? Era evident que la dificultat de l'idioma no jugava en això un paper gaire important. També la sentia en parlar amb Stephan, amb Volker, amb Hardy, però s'entenia amb tots ells força bé.

Es parà davant de la porta. Hauria pogut tocar el timbre a baix, a l'entrada del carrer. No ho havia fet i va pujar les escales pensant que potser ella no hi seria. Davant de la porta del pis, dubtà entre entrar o no, entre obrir amb la clau o trucar al timbre. Es decidí per

obrir amb la clau i la buscà per totes les butxaques. Mai no sabia a quina butxaca l'havia deixada. No la trobava, i de sobte s'obrí la porta i es topà amb Inge. Estava recolzada en el batent de la porta, de tal manera que la tenia agafada entre cama i cama. No va saber si reia de la seva sorpresa o perquè sí, com sempre solia riure. S'adonà que ella, amb la cama dreta, l'única que ell li podia veure, acariciava la porta i premia molt fort el seu ventre contra el batent.

—Tenia la sensació que eres aquí. No sé com, m'ha semblat que eres aquí fora.

Ell seguia mirant-se-la, sorprès. En el fons del fons, havia esperat que no la trobaria.

—No sé on és la clau.

—No l'has perduda pas?

—Em penso que no.

—Passa.

El va agafar pel braç i el va fer entrar. Va tancar la porta i, després de dir-li que el volia ajudar, resseguí, preocupada, amb les seves àvides mans,

totes les butxaques de l'abric i del vestit del jove.

Intentà d'abraçar-la, però l'abraçada era tan convencional que va agrair el soroll de les claus en caure. Es va ajupir per agafar-les i s'apartà de la dona.

Es va treure l'abric, prengué un penjador, l'hi va col·locar i el va penjar.

Ella se n'havia anat a la cuina emmurriada i tancà la porta amb ràbia. Es quedà sol al corredor. No sabia què fer, si entrar a la cuina i parlar amb ella o anar a la seva cambra i estirar-se una estona damunt del llit. Ho necessitava. Estava tan cansat que, si no ho feia, passaria la resta del dia amb una mena d'estrany ensopiment. Però si se n'anava a dormir li sabia greu, tenia la sensació que perdia els dies i, amb ells, una part de la seva joventut. Ja eren prou aquelles diàries nou hores i mitja que passava entre màquines, aquelles hores absolutament buides, incolores, sense cap sentit ni significat, perdudes, miserablement perdudes. Per fi es decidí i anà a rentar-se les mans. Per molt que

se les netegés, sempre quedaven brutes. Aquella polsina metàl·lica se li posava a les ungles i allí es quedava. La pintura s'adheria a les arrugues de la pell i no hi havia manera de fer-la saltar. Li sabia greu, no li agradava que els altres li notessin que treballava en una fàbrica, no perquè això li fes vergonya, sinó perquè no li agradava que les seves mans el delatessin. Perquè aquelles mans, que ell necessitava tant per a expressar-se, li recordaven contínuament la seva feina, que l'endemà recomençaria a dos quarts de set.

Cansat de raspallar-se els dits, se'n va anar a la cuina. Havia decidit que aquella tarda no dormiria.

Trobà Inge preparant el sopar amb gestos maquinals i cansats. S'havia girat i havia somrigut amb el mateix somriure que a l'entrada, però ara en el seu rostre hi havia una expressió burleta que, en lloc de ferir-lo, li feia agafar seguretat. Ni la mirà tan sols. Es va asseure sense donar cap importància a l'incident d'abans i li va demanar una

cigarreta. Ella li va signar, amb un somriure vague i un gest las de la mà, el paquet que hi havia damunt del relleix, en un angle, prop d'on ell seia.

—Què fas aquesta nit?

—No ho sé.

—Mai no saps res quan t'ho pregunto.

—No ho sé, dona, no ho sé. Ja ho decidiré. Potser em quedaré aquí, a casa, i me n'aniré a dormir d'hora. Estic cansat.

—Vols venir amb nosaltres?

Sabia que visitarien la família, car era dimarts. Mai no sabia si els dimarts anaven a veure els pares de l'un o de l'altre, mai no ho sabia. Però això sí que ho sabia: els dimarts o els dijous es quedava sol a casa si Stephan no venia a fer-li companyia o no sortien plegats al cinema o al teatre.

Li agradava de quedar-se sol a casa, perquè així, sense la presència d'ella, es podia dedicar a viure les hores de descans. Eren els únics moments d'intimitat, feta de soledat, que coneixia, els únics que notava que eren seus. A vega-

des —no podia evitar-ho— es posava, en quedar-se sol, a mirar les fotos dels de casa seva. Les posava sobre la taula i passava molta estona mirant-se-les. Sobretot aquella fotografia amb el seu germà petit, el més petit de tots, del qual era padrí, a col·libè sobre les seves espatlles. No sabia si els enyorava, mai no sabia a què atèner-se en tot allò que es referia als seus sentiments. Veure els seus en aquelles cartolines, ja una mica massa grogues i escantellades d'haver-les tretes i posades massa cops a la cartera, li produïa una mena de melangia agradable que el reconfortava. Era curiós; així, de lluny, tots els records eren grats. La distància té un gran poder, elimina la ganga desagradable de les coses. Sabia molt bé que tots els records no podien ser agradables —per això ell era aquí—, però ara quedaven esborrats, estranyament confusos, dominats pels altres, pels bons.

—Sents enyorament de les teves coses? —li preguntà.

—No.

—No comprenc, doncs, com et quedés tan sovint parat, pensant i pensant.

—És la meua manera de ser.

—I per què ets així?

No va contestar, no en tenia ganes. Li volia dir que el deixés tranquil, però no s'hi atreví. Temia de ser desagradable i dur com altres vegades, i no ho volia, perquè després se'n penedia. Perquè feia sempre, però, tantes preguntes, ella? A més, les feia en aquell seu to burleta i amb aquell somriure irònic a la boca que el desesperaven. Sempre feia preguntes. A vegades li havien agafat ganes de pegar-li per fer-la callar, per fer-li veure que li era absolutament indiferent, per fer-li mal, fos com fos. Que el deixés tranquil! Ell mai no li deia res, perquè no volia començar, perquè sabia que, si començava, li diria massa coses i després seria tard, i potser hauria d'anar-se'n, i això no li convenia.

Les seves primeres paraules, quan es varen conèixer, havien estat ja una pregunta: «Per què tens els ulls tan negres, tan grans?», li va dir, després de

la presentació sumària i ràpida que va fer Stephan. Recordava molt bé que aquelles paraules el desconcertaren: no sabia si se'n burlava o si ho deia seriosament. Aquelles paraules havien de donar la norma de l'efecte que sempre li produiria aquella estranya manera de ser d'ella, aquell passar per la vida sense donar importància a res i sense que res li fos necessari, tota la seva actitud enfront de la vida, de la vida que el preocupava tant.

Ara recordava quan la va conèixer, quan ella li digué allò dels seus ulls i se'l mirà a través del got de ginebra, que buidà d'un glop. Ella seia al costat d'un home d'aspecte flonjo, com de fadrí vell, del qual recordava que tenia la mà mollà, d'una humitat desagradable. Quan el varen presentar, notà que hi havia entre ells dos una mena de cansament d'estar junts. Varen agrair, es notava — a ella se li va animar tota la cara—, l'arribada de Stephan i d'aquella bigarrada colla que ell reclutava entre la gent del Teatre, de l'Escola de Belles Arts i de la

Universitat. Notà que varen ser, per a ella almenys, com una mena d'alliberament.

Va voler que ell se li assegues al costat i el va continuar mirant a través del got. Això el posà nerviós i, perquè no se li notés, la va invitar a ballar. I ella li va dir que sí, si l'home de la mà molla ho autoritzava. Tots es varen quedar parats que invités tan aviat a ballar una desconeguda. Tots varen riure, no sabia per què. Tots varen riure, fins i tot aquella negra de Libèria, però ell no en va fer cas. Se la va endur a la pista, plena de parelles, i va estrènyer el cos de la dona contra el seu. Ella no ho va refusar. Al contrari, se li va apropar més, i ni a l'un ni a l'altre no els va preocupar de seguir el ritme. Recordava que, en passar davant de la taula, tingué por que l'home de la mà mullada no els veiés massa junts, però s'adonà que ella no en feia cas. Al contrari, semblava com si el volgués ferir.

Sonà el timbre. Ella va parar de pelar patates i ell es va sobresaltar.

—Que dormies?

—No, recordava quan ens vam conèixer. Qui deu ser?

—Ell. Qui vols que sigui?

—Potser Stephan.

—No ho crec.

—Que no té la clau?

—Si te la dono a tu, ell no la pot tenir.

Es va aixecar i va anar a obrir.

No havia arribat encara. «Té el bon costum de trucar des de la porta del carrer.»

Quan li va donar la mà, la trobà molla i li va fer agafar un vague esgarri-fament, no sabia si d'angúnia o de fred.

• • •

Animals destructors de lleis, una novel·la increïblement oblidada del gran director teatral Ricard Salvat, narra les experiències de Sandre, un estudiant i treballador català que viu com a immigrant en una Alemanya que vol alçar-se de la desfeta de la Segona Guerra Mundial.

Aquesta obra de Salvat va guanyar el Premi Joanot Martorell 1959 i va ser publicada per primer i únic cop amb el seu text i títol original per l'editorial mexicana Ediciones Xaloc el 1961.

Des de Meteora volem ara oferir als lectors del segle XXI aquest testimoni literari d'una època en què els catalans també vam ser immigrants.

Animals destructors de lleis
Ricard Salvat